

**Základní škola Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem, nám. B. Hrozného 12,
okres Nymburk**

Preventivní program (MPP)

„Cesta II“

pro školní rok

2016/2017

1. ÚVOD

Primární prevence rizikového chování prošla velkým vývojem. Změnil se pohled na ni, sjednotila se terminologie a definice, vytvářejí se metodiky pro práci v oblasti primární prevence. Dalo by se říci, že prevence je neustále v pohybu a stále bude.

V socializaci dítěte sehrává rozhodující úlohu rodinné, ale též školní prostředí. Jedná se o prostředí určující pro rozvoj jeho osobnosti v prosociálním slova smyslu. Bohužel ve společnosti nastávají situace, v nichž právě rodina jako primární socializační činitel ve svých základních funkcích selhává, dítě v rodinném prostředí nenachází příznivé podmínky pro saturaci svých základních potřeb a v procesu socializace tak nastávají určité problémy, které mohou následně vyústit až v porušování etických, společenských, ale i právních norem. V tomto ohledu může sehrát velice významnou úlohu v souvislosti se zmírňováním negativních dopadů v procesu socializace dítěte právě škola.

Škola je prostorem, ve kterém se děti nejen dozívají nové věci, ale kde také získávají návyky a postoje samy k sobě, k druhým a ke společnosti. Učí se nejen poznatky, ale také tomu, jak žít, jak být spokojeným člověkem ve svém životě. Mohou (a ve většině případů tomu tak je) tyto hodnoty získávat primárně ve své rodině, ale dnešní rodiny mají mnoho existenčních starostí a dítěti dát pozitivní náboj do života mnohdy nemohou. Přístup školy tím nabývá na významu.

Je škola určena pouze k předávání informací a osvojování dovedností, anebo může sehrát i významnou úlohu při formování osobnosti žáka? Je možné vytvořit ve škole takové prostředí, které bude podporovat nejen žákovu motivaci a zájem o učivo, ale také jeho duševní pohodu, kvalitní mezilidské vztahy a pevný charakter? Můžeme se konkrétními kroky přiblížit k tomu, aby škola byla místem vzájemné důvěry a bezpečí, prostředkem optimálního rozvoje a sloužila žákům jako model sociálního světa hodný následování?

Způsob komunikace mezi rodičem a učitelem může výrazně ovlivnit studijní výsledky žáka i jeho vztah ke škole. Jestliže se učitel s rodičem domlouvá na věci společného zájmu v atmosféře naplněné vzájemnou důvěrou a pochopením, obě strany zažívají radost z mezilidského obohacování, jednájí partnersky.

Jedním z dominantních témat primární prevence je již tradičně problematika návykových látek. Moderní prevence se však komplexně zabývá všemi typy rizikového chování. Proto do oblasti primární prevence bezpochyby patří i téma na první pohled jen zdravotnické – úrazy. Je to právě škola, kde k velké části z nich dochází...

Programy musejí mít jednoznačný vztah k určité formě rizikového chování a k tématům, která jsou s ním spojována. Programy by měly být jednoznačně časově i prostorově ohraničeny jednotlivými fázemi – od mapování potřeb přes vytvoření plánu a metodiky až po následné zhodnocení, případně zajištění jeho návaznosti, tedy zařazení do kontextu širšího preventivního působení. Programy musejí být také jasně zaměřeny na danou cílovou skupinu za využití metod, které jsou pro ni vhodné.

Program je zaměřen na všechny žáky od prvního do devátého ročníku ZŠ, pedagogy a rodiče.

2. VYTYČENÍ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Pod pojmem rizikové chování rozumíme chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.

Prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti naší školy představuje aktivity v následujících formách:

- **interpersonální agresivní chování** (šikana, agrese, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie);
- **delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům** (vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny);
- **záškoláctví a neplnění školních povinností;**
- **závislostní chování** (užívání všech návykových látek, netolismus, gambling);
- **rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů;**
- **rizikové chování v dopravě, prevence úrazů;**
- **spektrum poruch příjmu potravy;**
- **negativní působení sekt;**
- **sexuální rizikové chování;**
- **styly mladých (subkultury – Hiphopeři, Skejt'áci, freeganismus...);**
- **sebepoškozování (záměrné sebepoškozování), zanedbávání, domácí násilí.**

Účinné nástroje prevence je potřeba hledat napříč rezorty, zvláště školství je klíčové. Patříme mezi školy, které poskytují již od prvních let školní, ale už i předškolní docházky podporu pro osvojení si návyků zdravého životního stylu a pro prevenci rizikového chování. Pozdější snahy primární prevence o korekci již vytvořených škodlivých návyků jsou mnohem náročnější a často i finančně nákladné a mnohdy i těžko uskutečnitelné.

3. CÍLE PROGRAMU

Některé děti přicházejí z rodin s nižší sociokulturní úrovní, ve kterých jsou životní hodnoty vybudované na nízkých základech. Proto se setkáváme s mladistvou delikvencí, kouřením, ale i s problémem jiných návykových látek.

Cíle programu

- podporovat rozvoj osobnosti žáků – pracovat s tématy: rozvoj sebepoznání, růst sebevědomí, sebedůvěry, práce s emocemi, komunikační dovednosti, řešení konfliktů, rozhodování, zvládání stresu, spolupráce, vrstevnický tlak, obrana proti manipulaci, smysl života a plánování
- nabízet alternativní využití volného času, rozšiřovat kulturně společenský rozhled, poskytovat informace o zdravém životním stylu
- navazovat komunikaci žáků s učiteli i se spolužáky, vytvářet přátelskou atmosféru ve třídě, škole, vést k pozitivní změně klimatu školy, hledat pomoc při problémech žáků, prohlubovat komunikaci a spolupráci s rodinou
- prostřednictvím neformálního vzdělávání být zdrojem informací o kouření, alkoholu, jiných návykových látkách a všech formách rizikového chování
- zvyšovat schopnost dětí pracovat v týmu

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování jsou žáci 1. – 9. ročníku naší školy, kteří dokáží být odpovědní za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jejich věku a mentálním schopnostem. Snažíme se vést žáky k pochopení souvislostí mezi svobodou a zodpovědností, nejenom na půdě školy, ale i do budoucího života.

Snahou je vychovat žáka:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- schopného dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi,
- schopného řešit, případně nalézt pomoc pro řešení problémů,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek,

... a s tím souvisí „pravidla čtyř N“:

- neničit,
- neubližovat,
- nepodporovat zlo,
- najít si svoji parketu.

Cílové skupiny

Na začátku školního roku si třídní učitel nebo metodik prevence formou her a technik vytvoří jednoduchý „třídní sociogram“ k diagnostice rizik pro možný výskyt rizikového chování u jednotlivých dětí. Zjišťuje konkrétní sociální situaci a společenské vlivy formující jejich osobnost. Zároveň zjišťuje situaci ve třídě a kolektivu.

U mladších dětí rozhovorem v kruhu nebo individuálním rozhovorem zjišťuje informace např. o tom, koho má dítě v rodině nejraději, s kým tráví nejvíce času a jakým způsobem, jak se cítí v třídním kolektivu, jaké jsou jeho zájmy, na které by bylo možné zaměřit mimoškolní aktivity. U starších dětí může třídní učitel zjistit, zda se již dítě setkala s návykovými látkami, zda s ní má vlastní zkušenost, zda je v jeho okolí někdo, kdo užívá návykové látky, jaký má

životní vzor. Informace slouží k vyhodnocení situace na škole a k odhalení rizikových skupin, na které je třeba se zaměřit.

Aktivity zaměřené na nespécifickou primární prevenci

Tematické okruhy OSV jsou členěny do tří částí zaměřených na osobnostní, sociální a mravní rozvoj dětí. Do výuky se zařazují témata, která reflektují aktuální potřeby žáků nebo vycházejí z domluvy s nimi. Všechna témata se uskutečňují prakticky prostřednictvím volných her, psychoher, modelových situací, hraní rolí, metodou krátké intervence, diskuzí, brainstormingu, metodou storytellingu, kreslení, relaxačních technik a hlavně konkrétních situací, které život ve třídě a škole přináší. Působení by mělo být poměrně široké a zaměřené na posilování odolnosti čelit různým nástrahám, schopnosti orientovat se v rizikových situacích, vypořádávat se se situacemi zátěžovými, učit se asertivně a ovládat úzkostné stavy.

Osobnostní rozvoj

1. – 2. ročník se zaměřuje na *rozvoj schopností poznávání* – formou her vede ke cvičení smyslového vnímání, pozornosti soustředění, dovednosti zapamatování, řešení problémů. Př. „*Chováme se k sobě slušně*“, „*Chovám se bezpečně*“.

3. – 5. ročník se zaměřuje na *sebezpoznání a sebepečení* – v rámci celého procesu hodin Přírodovědy, Vlastivědy a doplňkových hodin, dítě získává informace o sobě i druhých, ověřuje vztah k sobě samému i k druhým, získává zpětnou vazbu od druhých, formou jednoduchých psychoher buduje pozici v třídním kolektivu i zdravé a vyrovnané sebevědomí. Př. „*Nikotin mě neláká*“, „*Není hra jako hra*“.

6. – 9. ročník – pozornost se zaměřuje na *seberegulaci* cvičení sebekontroly, sebeovládání, psychohygienu – pozitivní naladění mysli, dovednosti zvládnání stresových situací, relaxaci, na kreativitu a citlivost v mezilidských vztazích. Př. „*Jsem jaký jsem*“, „*Nenechám se vyprovokovat*“, „*Umím říci ne*“, „*Co smím, nesmím a musím*“, „*Kdo jsem, kam jdu, co chci*“.

Sociální rozvoj

1. – 9. ročník rozvíjí *poznávací schopnosti dětí*, vzájemné poznávání ve třídě, pozornost vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech. Upevňuje *mezilidské vztahy*, schopnost empatie, vzájemný respekt, podporu a pomoc. V hodinách Občanské výchovy se dotknou tématu lidských práv jako regulativu vztahů. Př. „*Naše třída*“, „*Nevyrušuji při hodině*“, „*Chceme lepší třídu – co pro to uděláme*“...

Důležitou součástí rozvoje dítěte je oblast *komunikace*. Domníváme se, že schopnost komunikace, schopnost dialogu, verbální a neverbální komunikační dovednosti, řešení konfliktů, odmítání, prosba, vyjednávání, vysvětlování apod. jsou velmi důležitou součástí prevence. Př. „*Stop posměchu a šikaně*“, „*Chováme se k sobě slušně*“...

S komunikací úzce souvisí i *schopnost spolupráce a soutěživost*, dovednost ustoupit, respektovat názor druhých, řešit konflikt, vyjádřit nesouhlas... Př. „*Vím co můžu a co nesmím*“...

Morální rozvoj

6. – 9. ročník se zaměřuje na *rozvoj rozhodovacích dovedností* a schopnost řešení problémů – trénuje odpovědnost za vlastní rozhodnutí, umění vyrovnat se s neúspěchem, řešení zátěžových situací (odmítání návykových látek...)

Další oblastí jsou *hodnoty, postoje, praktická etika*. Žáci získávají povědomí o kvalitách typu spolehlivost, spravedlnost, respektování... Učit žáky vnímat své emoce, rozlišovat je a umět je pojmenovat, je základním předpokladem pro vytváření a rozvoj nejen emočních, ale i sociálních dovedností.

Považujeme za velmi důležité, aby třídní učitelé a všichni pracovníci školy byli v této oblasti žákům velmi dobrým vzorem.

Aktivity zaměřené na specifickou primární prevenci

Smyslem téměř každé aktivity, kterou zahrnujeme do oblasti primární prevence, je pozitivní změna chování a jednání jednotlivců, skupin. To lze přirozeně zjistit až po několika měsících či letech, abychom měli určitou míru jistoty, že změna je trvalá a nikoliv krátkodobá.

Úkolem pedagoga je vytvářet a zachovávat bezpečné a eticky zdravé prostředí ve třídě. Musí se proto řídit základními principy skupinové dynamiky, jejíž minimálně teoretická znalost je podmínkou pro efektivní skupinovou práci se třídou. Neočekávejme, že vztahy ve třídě budou po několika zařazených technikách optimální. Jedná se o pozvolnou a trpělivou práci akceptující vývojové fáze skupiny. Dobrá kázeň nepadá z nebes. K dosažení kázně je nutné vynaložit spoustu práce, času, úsilí, odhodlanosti a trpělivosti. Nestačí jen „dobře“ učit, mít zajímavou výuku, výborně motivovat. Je potřeba pracovat s postoji, s chováním, s referenčním rámcem všech účastníků výchovně vzdělávacího procesu. Je to náročné, ale jde to.

Všichni vyučující využívají hodin Prvouky, Občanské výchovy, Výchovy ke zdraví i dalších předmětů k diskuzi. Témata se mohou týkat kouření, alkoholu, šikany, záškoláctví, vandalismu, kriminality, gamblingu, rasismu, poruchy příjmu potravy, domácího násilí... Učitelé jsou pro děti zdrojem informací. Poznatky zařazují do různých předmětů, přístupnou formou, s ohledem k věku a zvláštnostem dětí. Zároveň využívají i videoprojekce k tématu (sexuální výchova, Nechte mě být, Život bez naděje, Synkopa imunity, Řekni drogám NE, film SAMI, Seznam se bezpečně I., II., III., ...). Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů (č. j.: 12050/03-22), www.zachrannykruh.cz .

Děti jsou dnes již úplně jiné. Využívají zdroje informací, které standardní učitel ani nemůže obsáhnout, komunikují jiným způsobem a s využitím jiných technických prostředků. Bývá mnohem složitější než dřív motivovat je k něčemu rozumnému, respektive někdejší účinné formy motivace na současné žáky zabírají jen částečně. Potřebujeme se umět orientovat ve světě nových technologií. (Bezpečně na internetu – sociální sítě, preventivní projekty...)

Učitelé pracují s publikacemi, zabývající se zmiňovanou problematikou. Účastní se dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (semináře CEVAP, semináře s problematikou prevence rizikového chování v praxi škol KÚ Středočeského kraje, semináře Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy semináře Saferinternet.cz (národní centrum bezpečnějšího internetu), absolvují kurzy („Kočičí zahrada“ - efektivní metoda práce se žáky ve věku 6 – 9 let v oblasti prevence rizikového chování; „Jak na prevenci pro 7. - 9. ročník aneb zdravý životní styl, zdravotní výchova a dopravní výchova“ - kurz nabízí efektivní metodu práce s žáky ve věku 13 – 14 let v oblasti prevence rizikového chování).

4. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Název školy: Základní škola Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem, okres Nymburk

Adresa: Nám. B. Hrozného 12, 289 22 Lysá nad Labem

IČO: 61632171 (dnem 1. 1. 1995 je ZŠ zřízena jako právnická osoba se samostatnou právní subjektivitou jako příspěvková organizace.)

IZO: 102 386 072 (zařazena do sítě škol s účinností od 28. 2. 1996)

Kontakty: Tel. 325 551 088, 325 551 302

E-mail: info@zsbhrozneho.cz

Web: www.zsbhrozneho.cz

Zřizovatel: Město Lysá nad Labem

Adresa zřizovatele: Husovo náměstí 23, 289 22 Lysá nad Labem

Ředitel školy: PaedDr. Irena Jarešová

Vzdělávací program: 1. - 9. ročník ŠVP pro základní vzdělávání - „BEDŘÍŠEK“, č. j.: ZŠBH/551/2016 (ze dne 25. 8. 2016), verze 2016/2017 (účinnost od 1. 9. 2016)

Součástí školy:

Součástí školy je v letošním školním roce 7 oddělení školní družiny. Činnost družiny je různorodá a promyšlená. Její akce se dobře doplňují se směřováním školy.

Škola se nachází ve dvou budovách, využíváme malou tělocvičnu (po rekonstrukci), 23 kmenových tříd a odborné učebny Fy, Che, ICT, VKZ, školní kuchyňku, Z, Př. Jsme limitováni prostorem, citelně nám chybí velká místnost, případně aula nebo posluchárna pro shromažďování všech žáků.

5. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ŠKOLE

K posouzení problematiky slouží dotazníky, pracovní listy, pozorování, mapování tříd, komunitní kruhy primární prevence (cílem komunitních bloků je odhalit příčiny problémů v sociálních vazbách žáků), fotodokumentace (jako evaluační nástroj), rozhovory, které ukazují na informovanost žáků o rizikovém chování, možný výskyt návykových látek na škole i mimo ni, vlastní názor na návykové látky a znalost možností pomoci.

O šikaně jsou žáci schopni mluvit a s pomocí učitelů se i bránit. Nových rozměrů nabývá šikana mezi žáky, tedy přesněji to, co je za šikanu považováno. Je třeba si uvědomit, že šikana se objevuje téměř všude a odjakživa. Jenže v dřívější době se o tom nehovořilo a každý dělal, jak kdyby problém neexistoval. V dnešní době se objevuje nejen šikana klasická, ale i nová forma šikany – kyberšikana (neděje se přímo, šikana prováděná prostřednictvím digitálních médií – mobilních telefonů, internetu, sociálních sítí). Jde o skrytý jev a jeho mapování je velmi problematické. Zásadně platí, že potíže dětí a mladých lidí spojené s on-line komunikací je nutné nepodceňovat. Děti vůbec neví, co útoky v kyberprostoru mohou způsobit. Někdo je musí klepnout přes prsty. Neřešené mohou mít fatální důsledky. Hlavní odpovědnost je ale na rodičích. Je nutné, aby se modernizovali, pokud jde o internet. Jakmile nebudou kompatibilní s touto dobou, budou, jak se říká „old school“.

Co se týče alkoholu a kouření, žáci vědí o možných následcích, ale dokud bude současný stav okolím tolerován, ani prevence nebude všemocná. České školství není lhostejné k prevenci rizikového chování dětí a snaží se uspět v neoficiálním, ale fatálním závodě. Trvale se množí příležitosti k zakopnutím, která různým tempem poškozují život další generace. Přesto jsme z hlediska nadměrného požívání alkoholu, kouření cigaret a marihuany na evropské špičce. Středočeský kraj se stane prvním regionem v ČR, ve kterém vznikne specializovaný odborný tým zaměřený na pomoc mladistvým uživatelům drog ve věku 15 – 18 let. Vedení kraje rozhodlo finančně přispět na vznik adiktologické ambulance pro děti a mladistvé.

Negativní průvodní jevy informačních technologií představují vážně riziko pro zdravý psychosociální vývoj a bezpečnost dětí a dospívajících, zaslouží si proto cílenou prevenci. Výchova dětí k bezpečnějšímu a etickému užívání moderních technologií ve školách a zvýšení jejich povědomí o možných hrozbách jsou nejúčinnější a zároveň nejdostupnější prostředek prevence. K prevenci rizikového chování přistupuje škola velmi aktivně, a to především obsahovou náplní činností a aktivit, atmosférou důvěry a spravedlivého prostředí, včasným zabýváním se problémy (ideálně ihned v počátcích, „nejpozději“ při zjištění problému), odborným řešením situací, komplexním přístupem a následnou zpětnou vazbou a kontrolou vyřešení problémů.

Vždyť jen šťastné dítě, které žije v pohodě a rádo chodí do školy, se může dobře učit.

Školu vnímáme primárně jako instituci, která má děti naučit. Tomu stále ještě odpovídá její orientace na znalosti, výkonnost, podporu soutěžení. Jenže škola je důležitá součást socializace dítěte, tedy příprava na život. Naučit žáka vyjít efektivně s druhými lidmi, vyznat se sám v sobě, chovat se k druhým slušně..., patří dnes k významným úkolům měnící se školy.

Každý, kdo chodil do školy, má s kázní, respektive s nekázní, nějakou osobní zkušenost. Nikdo nechce dát své dítě do školy, kde jsou projevy nekázně nad únosnou mez, kde se vyskytuje jakýkoliv projev nekázně ve smyslu rizikového chování. Rodič chce od školy, aby

hlavně zajistila bezpečí pro jeho dítě. Dále chce, aby jeho dítě zažilo ve škole úspěch, aby bylo zapojeno do společnosti třídy a školy a aby škola zajistila bezpečné prostředí i pro ně.

Roste agresivita mezi dětmi i vůči učitelům. A obtížná je i komunikace s rodiči, kteří mnohdy mají vzhledem ke svému pracovnímu vytížení jen malou šanci identifikovat vznikající problémy svého dítěte. Rodiče a vůbec společnost projevují sklon přenášet odpovědnost za oblast výchovy na školu, a dokonce i tam, kde evidentně a primárně rodiny selhávají, padá vina na školu.

Proto se snažíme mít všechno dostatečně podložené. Ale není to vždy snadné. Pravda je, že někdy jsou rodiče neústupní. Vidí jenom svoje dítě a odmítají, že by vina mohla být na jeho straně.

V obchodních centrech se v současnosti rozvíjí nový jev, který se jmenuje „mall junkies“ (mládež trávící volný čas v nákupních centrech). Je to fenomén současnosti, který se stále vyvíjí a je v neustálém procesu změny. Začíná to nenápadně – zajít si do nákupního centra o víkendech, o dovolené a najednou se zde tráví více a více času. Rodiče potřebují cosi vyřídit, děti vezmou s sebou s tím, že to bude trvat jen chvíli. Ale když už jsme tady, zajdou si na něco dobrého, podívají se po obchodech, a už se z toho stává určitý druh turistiky. Negativem trávení času rodin s náctiletými v nákupních centrech je odcizení se, rychlé řešení většího množství volného času, což umožňuje přizpůsobování se dnešní době, která je uspěchaná a nutí k rychlému životnímu tempu. Na druhou stranu je pozitivem právě to, že rodina je pohromadě.

Silné stránky:

- základní škola je aktivní v ekologické výchově (projekty enviromentální výchovy, sběr papíru),
- zájem žáků o sport, dobrovolnické práce, sbírky,
- pořádáme sportovní kurzy,
- naši žáci dosahují velmi dobrých výsledků na olympiádách, soutěžích a při prezentaci prací v projektech,
- celkově panuje dobrá atmosféra jak mezi učiteli a žáky, tak mezi dospělými zaměstnanci navzájem,
- důležitým prvkem je školní a třídní prostředí (žáci si pod odborným vedením vylepšují nejbližší okolí školy a udržují si na něm pořádek, ve třídách mají k dispozici nástěnky, kde mohou realizovat vlastní nápady a podílet se na výzdobě).

Příležitosti:

- navázat užší kontakt s jinými institucemi (Policie ČR, Prev-centrum, OSPOD, kurátor...),
- učitelé mají zájem o informace, chtějí se orientovat v problematice prevence, chtějí se učit „něco nového a užitečného“, vyzkoušet si nové techniky, které by mohli využít při výuce svého předmětu a třídnických hodinách („inspirace“),
- nadšení ze strany žáků a rovněž tak i učitelů pro mimoškolní aktivity (výlety, exkurze cestopisné přednášky, projektové vyučování, vystoupení pro rodiče),
- zájem žáků o zdravý životní styl,
- zlepšit spolupráci se Školskou radou.

Slabé stránky:

- nedaří se včas odhalit vandalismus, vzrůstající agresivitu některých žáků,
- komunikace mezi rodičem a školou obecně,
- nedostatek finančních prostředků pro mimoškolní aktivitu,
- nedostatek finančních prostředků pro DVPP,
- nízký zájem ze strany zřizovatele.

6. GARANT PROGRAMU

Ředitel: PaedDr. Irena Jarešová

Výchovná poradkyně: PaedDr. Irena Jarešová (I. st.), Mgr. Jana Tovarová (II. st.)

Školní metodik prevence: Mgr. Jana Tovarová (II. st.), Mgr. Jana Chalupová (I. st.)

Spolupráce s vedoucími předmětových komisí, metodického sdružení, pravidelná konzultace s učiteli Výchovy ke zdraví, Občanské výchovy, Informačních technologií, Dějepisu.

V tomto školním roce jsme rozšířili „školní poradenské pracoviště“ (ve složení - školní metodik prevence pro I. stupeň, metodik prevence pro II. stupeň, výchovná poradkyně pro I. stupeň, výchovná poradkyně pro II. stupeň, vedení školy, externí psycholožka Jitka Čmuharová) o pozici školního speciálního pedagoga, kterou vykonává Mgr. Šárka Špačková.

7. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci MPP na škole, o situaci na škole i o možnostech případné pomoci průběžně na webových stránkách školy, třídních schůzkách, v konzultačních dnech, ve dnech otevřených dveří a prostřednictvím některých článků v Listech. Nejlepším řešením by bylo větší zapojení rodičů. Škola je dnes chápána jako otevřená instituce, která vítá komunikaci a spolupráci s dalšími subjekty, především pak s rodinami samotných dětí.

Prostřednictvím letáku jsou rodiče informováni o tom, jak poznat, že dítě bere drogy. Leták tvoří přílohu č. 1.

Je známo, že rodiče mají o školu zájem především v předškolním věku dětí a pak při nástupu dítěte do první třídy, pak jejich zájem úměrně věku klesá. Pokud je dítě úspěšné a nemá výchovné problémy – není třeba školu navštěvovat, anebo je neúspěšné, má výchovné problémy, chodí za školu – potom raději nekomunikují a nevystavují se problémům a nutnosti je řešit. Jsme si dobře vědomi toho, že vzájemná spolupráce výraznou měrou přispívá ke školní úspěšnosti dětí. Třídní učitelé se snaží být ve velmi úzkém kontaktu s rodiči, informují o veškerém dění ve škole (email, telefonicky, individuální konzultace), motivují rodiče ke spolupráci se školou, umožňují vstup do výuky. Rodiče se též se zájmem účastní pracovních dílniček, kde mohou pracovat společně se svým dítětem a navazovat či upevňovat vztahy s ostatními rodiči. Zároveň je s rodiči navazován kontakt se školou formou prezentace výsledků práce dětí (Vánoční jarmark), formou veřejných vystoupení a sportovním odpolednem „Rodičovský víceboj“ (posílení vztahu školy s rodiči žáků).

Pořádáme pro rodiče různé besedy s odborníky (př. Bezpečně na internetu – cílem je co nejsrozumitelnější formou poukázat na nejčastější rizika spojená s využíváním informačních technologií).

Novinkou jsou komunitní kruhy pro rodiče a pedagogy, které vychází z přesvědčení, že rodič je nepostradatelnou součástí školského systému.

Školská rada je svým záměrem prostorem pro setkávání rodičů, učitelů a zřizovatele. Zástupci skupin by měli oboustranně předávat informace, názory a náměty všech a všem, které zastupují. Žákovská samospráva stojí na principu žáci, učitelé a ředitel. Děti v ní zrají, protože nehledí jen na starosti a šance své, ale celé třídy a školy. Proto mají právo, aby jejich hlas byl slyšet i ve školské radě.

8. VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

Pedagogové se v rámci svých možností zúčastní aktivit zaměřených na prevenci rizikového chování. Školní metodik prevence po celý rok sleduje nabídku metodických seminářů, školících pobytů, publikací, letáků, časopisů Prevence, Moderní vyučování. Sleduje vyhlášky a metodické pokyny. Bude se zúčastňovat nabídnutých seminářů a informovat pedagogické pracovníky školy.

Témata:

- problematika šikany a závislosti (semináře týkající se možnosti práce v oblasti prevence nápravou špatných vztahů ve skupině, prevencí šikany),
- budování autority pedagoga (semináře na téma formální a neformální autority, chyby v komunikaci),
- zážitková pedagogika (semináře zabývající se problematikou zážitkové pedagogiky, budováním atmosféry v kolektivu třídy),
- programy primární prevence pro děti a mládež (prevence HIV/AIDS, neplánované těhotenství..),
- semináře s tematikou Prevence rizikového chování v praxi škol (prevence kouření, kriminalita dětí a mládeže, styly mladých...),
- kyberšikana (strategie vyšetřování šikany),
- práce se třídou – bezpečné klima třídy,
- jak pracovat s dětmi s poruchou ADHD, ADD, VPU,
- účast na konferencích – Kyberpsycho, Saferinternet, Středočeská konference rizikového chování, Konference PPRCH 2016 - „Co děláme, když děláme minimální preventivní program“, Konference "Škola pro budoucnost, budoucnost pro školu" ...,
- sebezkušenostní semináře (pedagog + partner + prožitek),
- workshopy „Jak na pravidla, aby nebolela“ (jak je možné efektivně a systematicky s tématem pravidel pracovat jak se žáky, tak s pedagogy),
- seminář „Žáci s SPU a dílčím oslabením výkonu na ZŠ běžného typu"
- seminář „Jak spolupracovat s asistentem pedagoga“,
- seminář „Nejen pro třídní učitele“.

9. METODY PRÁCE

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod práce využívány další metody, které se osvědčily. Výchova probíhá mezipředmětově.

Některé používané metody práce:

- výklad (informace),
- samostatná práce (slohové práce na určená témata, referáty, informace z tisku, práce na PC),
- besedy, diskuze, rozhovor, pozorování
- sociální hry, hraní rolí, obhajoba určitého názoru, trénování způsobu odmítání,
- skupinová práce ve třídě, práce ve dvojicích
- prožitkový program,
- komunitní programy,
- projektové vyučování, celoškolské projekty,
- peer program,
- „Kimovky“ na různé způsoby, minutové mluvení, krátké relaxační aktivity
- metoda storytellingu,
- metoda krátké intervence,
- pedagogická diagnostika.

Součástí hodnocení výsledků práce jednotlivých žáků je i jejich sebehodnocení a slovní hodnocení učitelem. Žáci tak dostávají komplexní zpětnou vazbu od pedagoga a jsou informováni o svém pokroku a nedostacích.

Vztah mezi učitelem a dítětem se buduje od samého začátku povinné školní docházky. Právě období mladšího školního věku je velice významné z hlediska vytváření si, pokud možno, pozitivního vztahu ke škole a ke vzdělání jako takovému. Osobnost učitele sehraje v tomto období nezastupitelnou úlohu, stává se pro dítě nejdůležitější osobou v rámci školního prostředí.

Na prvním stupni je v hodinách prvouky a přírodovědy hlavně kladen důraz na nebezpečí kouření a užívání alkoholických nápojů, zneužívání léků a orientačně o návykových látkách, o rizikovém chování v dopravě, kontaktu s cizím člověkem. Na druhém stupni se žáci seznamují s různými druhy návykových látek, jejich škodlivými vlivy na organismus, se zeměmi, ve kterých se drogy vyrábějí, jejich dovoz do ČR a historii jejich výroby. Poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie), kyberšikanou, násilím, záškoláctvím, vandalismem. V hodinách Výchovy ke zdraví, Občanské výchovy jsou k osvojení ochranných kompetencí využívány sociální hry (mezi žáky velice oblíbené), ve kterých se děti učí obhajovat svůj názor, řešit konflikty.

Schránka důvěry

Schránka důvěry je umístěna v budově I. i II. stupně.

Schránka slouží pro dotazy dětí na různou problematiku. Odpovědi najdou na nástěnce (pokud byl dotaz anonymní) nebo přímo adresně. Informace pro prvňáčky, kteří nemají upevněné dovednosti ve čtení, jsou předávány pomocí obrázků. Jsou přizpůsobené jejich věku a schopnostem. O problému by se mělo hovořit i v kolektivu třídy. Schránka funguje i pro rodiče, kam mohou vhodit svoje dotazy, na které obdrží odpověď, když se podepíší.

Další formou je tzv. **volání SOS** (všechny děti ve škole znají metodika prevence, za kterým mohou přijít vždy ve chvílích, kdy potřebují řešit osobní problém, mají chuť se svěřit, s někým poradit) a seznámení žáků s krizovými telefonními čísly. Pro menší děti jsou telefonní kontakty opět voleny formou obrázků nebo básniček.

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi:

Drop in	224 223 758
Kcentrum Nymburk	325 514 424
Linka bezpečí	116 111; pomoc@linkabezpeci.cz
Linka vzkaz domů	800 111 113, 724 727 777
Rodičovská linka	840 111 234; pomoc@rodicovskalinka.cz
Pedagogicko psychologická poradna	325 512 667
Sociální středisko FOD	325 512 551
Linka AIDS pomoci	800 800 980
OSPOD Lysá n. L. - kurátor	325 510 276
Okresní metodik prevence	325 512 667
Městská Policie	325 552 065
Policie ČR (obvodní odd.)	325 551 022
Ambulance psychiatrie pro děti a dospělé	325 512 234
Dětský psychiatr	224 934 287
Ambulance klinické psychologie	972 255 130
Středisko výchovné péče Kolín	321 718 555
Probační a mediační služba Nymburk	325 511 866
Linka Ztracené dítě	116 000
Horká linka	www.horkalinka.cz
pro Fem	kyber.sikana@profem.cz
Dětské krizové centrum	www.dkc.cz ; problem@дитеkrize.cz
Sdružení Nebud' obět'	www.nebudobet.cz
Národní centrum bezp.internetu	www.saferinternet.cz
E-bezpečí	www.e-bezpeci.cz ; info@e-bezpeci.cz
Poradenská linka pro pedagogy	841 220 220
Úřad na ochranu osobních údajů	234 665 212; www.uoou.cz
Středisko výchovné péče Kolín	777 738 794
Bezpečný internet	www.bezpecnyinternet.cz
Bílý kruh bezpečí	www.bkb.cz

10. JEDNORÁZOVÉ A DALŠÍ AKTIVITY

Volný čas jako prevence

V dnešní době se většina lidí setkává s velmi vysokými nároky, ty jsou na ně vyvíjeny jak ze strany rodiny, školy, společnosti, tak i tlaky kladené pomocí komunikačních technologií. Na základě uspěchanosti našeho života se i více začala prohlubovat problematika sociálně patologických jevů.

Jakým způsobem můžeme ovlivňovat tyto negativní projevy chování? Prvopočátek všeho je v rodině, do té se jedinec dostává jako do první společnosti po svém narození. Ta jej však ovlivňuje nejen v pozitivním smyslu, ale bohužel i v negativním smyslu. Dalším prostředím je společnost, se kterou se jedinec setkává během svého života od narození až po svoji smrt. S nárůstem problémů v sociální sféře se problematika volného času dostává neustále do popředí. Problém se prohlubuje i tím, že přibývá dysfunkčních rodin.

Dětem a mládeži jsou předkládány velmi lákavé a zajímavé volnočasové aktivity, většina je však také různě finančně náročná. V současné době se již výrazně zvětšují sociální rozdíly mezi rodinami, tyto mimo jiné ovlivňují i možnosti rodičů dopřát svým dětem určitou volnočasovou aktivitu.

Co dělají děti ve volném čase a kolik toho času vlastně mají? Přibývá dětí, které jsou již od nejtělejšího věku učeny sledovat nejrůznější televizní pořady a později usedají před monitory počítačů. Další skupinou jsou děti, jejichž rodiče se jim od malička snaží zajišťovat nejrozmanitější druhy zábavy (kojenecké plavání, sportování přes výtvarné činnosti, zpěv a další), které je provázejí až do nástupu povinné školní docházky. Po nástupu do školy se rodiče snaží dále svoje děti podporovat a rozvíjet jejich zájem o volnočasové aktivity. Tyto děti jsou zvyklé na aktivní trávení volného času, a dokonce tyto aktivity samy vyhledávají, míra rizika trávení volného času nesprávným způsobem, mezi který patří např. potulování se po ulicích či pohybování se v kruzích nejrůznějších part bez jasné náplně či sklony k drobné kriminalitě, výrazně omezuje.

Neustále pracujeme na prevenci, zapojujeme děti a mládež do nejrůznějších zajímavých projektů. Obracujeme se na rodiče a vzbuzujeme jejich zájem.

Učení je důležité, ale neméně důležitý je i odpočinek. A nemyslím tím zrovna lenošení u televize, ale aktivní odpočinek, při kterém si dítě oddychne od školních povinností a přijde na jiné myšlenky. Kolik času by našim potomkům měla zabrat zájmová činnost? Jeden, dva či více kroužků týdně? Velmi záleží na osobnosti dítěte. Co je pro jedno nepřekonatelnou zátěží, je pro jiné příjemným využitím volného času. Obecně lze říci, že ty temperamentnější a vnímavější snesou více než ty pomalejší a introvertnější. Proto je důležité brát v úvahu při výběru kroužků pro své děti nejen jejich věk, ale také povahové vlastnosti. Např. pro děti ve věku 6 – 14 let jsou vhodnými volnočasovými aktivitami: sportovní a pohybové aktivity, hudební a dramatické aktivity, taneční kroužky, výtvarné a rukodělné kroužky, přírodovědecké kroužky, turistické kroužky, kroužky vaření, počítačové kroužky a bojové sporty.

Máme kvalitní nabídku volnočasových aktivit. Na naší škole mají děti velký výběr kroužků organizovaných školou, DDM Nymburk a jinými lektory. Význam sportu a pohybu pro zdraví člověka si na naší škole uvědomujeme, a také proto jsme si pro děti připravili širokou škálu nepovinných sportovních aktivit – např. florbal, sportovní hry, mažoretky, pohybové hry..., a

jiných aktivit např. keramika, dramatický kroužek, vedení domácnosti, příprava na přijímačky na SŠ, kroužek ICT... Je třeba uvést, že v našich sportovních kroužcích a nepovinných předmětech má šanci sportovat opravdu každý – nejsou to záležitosti výběrové (navíc nepovinné předměty a kroužky pořádané školou jsou pro děti zdarma, čímž se snažíme dětem odstranit i ty nejmenší překážky, které by je od jejich sportování mohly odrazovat). Je přeci jasné, že zdravý životní styl, ke kterému jednoznačně sport a pohyb patří, není jen pro děti sportovně nadané, ale je důležité vypěstovat dobrý vztah ke sportu i v dětech, které nejsou tak šikovné.

Další oblastí, ve které nabízíme žákům vyžití, je kultura. Zhruba třikrát až čtyřikrát za školní rok vyjíždí děti s našimi učitelkami i na večerní divadelní představení do Prahy, Nymburku nebo Mladé Boleslavi. Jedná se o jednu z forem sblížení dětí s učiteli, neboť žáci se cítí ve společenských šatech v důstojném divadelním prostředí jakoby vyspělejší a otevřeněji komunikují. Jsou to akce, které děti rozvíjejí správným směrem a zvyšují jejich kulturní přehled. Zapojení se do všech soutěží vyhlášených městem (Vánoční ozdoba, Vánoční stromeček...).

Samozřejmostí je účast žáků naší školy v předmětových olympiádách. Učitelé jednotlivých předmětů rádi pomáhají žákům v případě na okresní, krajská, ale i celorepubliková kola olympiád, v nichž naši žáci dosahují velmi dobrých umístění.

Vyučující všech ročníků si na začátku školního roku připravili plán exkurzí a procházek, které s dětmi během roku uskuteční. Kladou si za cíl nejen obohacení výuky a propojení mezipředmětových vztahů, ale také rozšíření obzoru žáků. Snaží se informovat o životě mimo okruh jejich zájmů. Pokouší se o ukázkou jiných oblastí života a jiných alternativ využití volného času, se kterými se v některých rodinách nemají děti možnost setkat. Exkurze a výlety jsou systematicky zařazovány do měsíčních plánů školy.

Aktivity nad rámec školních osnov:

- sportovní soutěže, turnaj v malé kopané, fotbal (McDonald's Cup), atletika,
- tradiční akce školy – Vzpomínka na Emila Zátopka, Velká cena Lysá nad Labem, projektový Den v terénu
- dopravní soutěž,
- informativní nástěnka
  - problematika šikany (Leták šikana, Jak se bránit kyberšikaně? A Základní pravidla bezpečného používání a chování se na internetu; docela užitečné internetové tipy pro mladého surfaře, užitečné internetové tipy pro rodiče mladších a starších dětí tvoří přílohu č. 2 tohoto dokumentu), volba povolání, sexuální zneužívání dětí, práva dítěte. Cílem je nenásilné informování a nabídnutí témat k diskuzi mezi dětmi a vyučujícími.
  - jednoduché informace o typech rizikového chování (agrese, hněv, vztek) a přehled důležitých telefonních čísel jsou i na I. stupni a to formou obrázků a básniček či letáků pro starší děti
- ŠIK.CZ (školní informační kanál, který má zabezpečit neustálý přísun kvalitních a žádaných informací v oblastech:
  - oblast nespecifické prevence,
  - oblast primární a sekundární prevence rizikového chování (odpovědnost za sebe i své zdraví),
  - možnosti dalšího vzdělávání žáků, volba povolání,

- oblast mimoškolní činnosti a aktivního trávení volného času,
- aktuality ze světového dění, ze světa kultury, techniky,
- volba povolání,
- školní projekty.

Probíhají a budou probíhat besedy s odborníky podle možností školy a momentální nabídky akcí.

11. SITUACE NA ŠKOLE

Přehled problémů:

- mimo prostory školy a mimo dobu vyučování omezený počet žáků kouří (v celém areálu školy je zakázáno kouřit),
- projev vandalismu (poškození skříněk na oblečení, lavic, nástěnek, sociálních zařízení, budovy školy),
- projevy šikany (projevily se problémy v mezilidské komunikaci mezi žáky druhého stupně), prvního stupně (jednalo se o verbální, přímé a nepřímé šikanování, posměch, urážky, agresivitu), kyberšikany,
- záškoláctví (jedná se o problém ve vyšších ročnících, tj. 8. a 9. třída), důvody záškoláctví: záškoláctví jako důsledek problémů souvisejících s učením a vzděláváním; záškoláctví jako důsledek vztahových a osobnostních záležitostí; záškoláctví jako důsledek vlivu rodinného prostředí a výchovy,
- fyzické napadení spolužáka,
- lhaní a krádeže mezi dětmi, zadlužování,
- nepřipravenost na výuku, pozdní omluvenky, nezájem rodičů (6., 9. ročník),
- nerespektování autority učitele,
- genderově motivované obtěžování a homofobní šikana ve školách,
- záměrné sebepoškození.

Shrnutí:

Celková atmosféra je z pohledu metodika prevence dobrá, žáci a učitelé spoluvytvářejí příznivé klima školy. Klima školy lze měnit. Pozitivní klima školy nevznikne automaticky a nelze direktivně nařídit. Ke zkvalitňování klimatu školy vede cesta záměrných, dlouhodobých změn a plánovaných intervencí. Jedná se o cílevědomý proces, který je průběžně revidován. Přesto někdy ve škole zavládne „dusno“ ohledně nějakého incidentu nebo díky „špatné náladě“ zúčastněných.

Prevence by měla být vystavěna spíše na aktivní podpoře žádoucích a pozitivních vzorců chování, než výhradně na snaze o eliminaci problémových projevů žáků. Škola může více přispívat k morálnímu rozvoji žáků a pomáhat rozvíjet jejich pozitivní postoj k sobě, k druhým lidem i k okolnímu světu. Skrze podpory přirozené zvědavosti, kreativity v průběhu školní docházky lze zvýšit pravděpodobnost toho, že si žáci přenesou touhu po poznání, otevřenou mysl a sociální kompetence do svého dalšího života.

12. ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ

Doporučený postup řešení při výskytu rizikového jednání ve škole: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č. j.: 21291/2010-28).

Vyhláška č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních 2016.

Při řešení počáteční šikany se nesmí podcenit byť jen sebemenší detail. Účinnost zákroku je empiricky ověřitelná. V případě chyby hrozí vážné nebezpečí poškození oběti. Všechny kroky, které hodláme učinit, musí být promyšlené a musíme počítat i s alternativními postupy. Obrovskou chybou by tedy bylo např. Vyšetřování údajných agresorů ihned zpočátku. Sled kroků základního postupu počáteční šikany (agresori nevnutili prozatím násilí ostatním a většina dětí není na jejich straně):

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
2. Rozhovor s informátory a oběťmi
3. Nalezení vhodných svědků
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
5. Ochrana oběti
6. Předběžná diagnostika a volba dvou typů rozhovoru
  - a) rozhovor s oběťmi (směřování k metodě usmíření)
  - b) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
7. realizace vhodné metody
  - a) metoda usmíření (nikoho netrestáme)
  - b) metoda vnějšího nátlaku, výchovný pohovor nebo výchovná komise
8. Třídnická hodina
  - a) efekt metody usmíření
  - b) oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti
10. Třídní schůzka
11. Práce s celou třídou

Opatření ve škole:

- kázeňské opatření - napomenutí a důtka třídního učitele,
- kázeňské opatření - důtka ředitele školy,
- v klasifikaci snížení známky z chování,
- převedení do jiné třídy,
- doporučení rodičům návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež, PPP,
- poradenská služba rodičům
- individuální výchovný program

Přestupky jsou řešeny podle jejich závažnosti s přihlédnutím k věku a rozumové vyspělosti žáka v souladu se školním řádem a dodržením všech metodických pokynů a legislativních předpisů.

– Agresivní chování bychom neměli nikdy přehlížet, měli bychom vždy okamžitě zasáhnout a dát tak najevo nesmiřitelnost s tímto jevem.

- Jednejme hned, řešme situaci, pomozme ublíženému, trestejme agresora. Nezapomínejme na dlouhodobá výchovná opatření. Vyvarujme se ukvapených diagnóz a postupů, které mají zásadní charakter.
- Odsuzujme čin, ne dítě.
- Trestejme rychle a k případu se pokud možno již nevracejme.
- Trvejme na náhradě škody.

Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu je výsledkem jednání výchovné komise.

Probační a mediační služba

Krizový scénář (jednotlivé postupy při řešení nejobvyklejších případů) tvoří přílohu č. 3.

13. SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA VÝCHOVĚ DĚTÍ

Oblast školství:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborné a jiném vzdělávání (školský zákon)
- krajský protidrogový koordinátor
- pedagogicko-psychologická poradna
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, 2016
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 1 – Návykové látky – drogy
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 2 – Rizikové chování v dopravě
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 3 – Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie)
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 4 – Alkohol u dětí školního věku
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 5 – Syndrom týraného dítěte
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 6 – Školní šikanování
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 7 – Kyberšikana
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 8 – Homofobie
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 9 – Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 10 – Vandalismus
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 11 – Záškoláctví
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 12 – Krádeže
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 13 – Tabák
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 14 – Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 15 – Netolismus
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 16 – Sebepoškozování
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 17 – Nová náboženská hnutí
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 18 – Rizikové sexuální chování
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 19 – Příslušnost k subkulturám
- MŠMT Prevence rizikového chování – Příloha č. 20 – Domácí násilí

Rodiče:

- Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Orgány sociálně - právní ochrany:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Policie ČR:

- zákon ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

Nestátní instituce, neziskové organizace:

- společenství proti šikaně o. s. www.sikana.org
- dětské krizové centrum www.dkc.cz
- centrum primární prevence www.prevcentrum.cz
- růžová linka organizace Záchranný kruh www.ruzovalinka.cz

14. HARMONOGRAM PROGRAMU

- volnočasové aktivity žáků
- zapojení do kroužků, kurzů (celoročně)

- schránka důvěry
- žákům by měla sloužit hlavně tehdy, kdy se dostanou do jakýchkoliv problémů (celoročně)

- seznámení žáků s MPP, pravidly chování ve škole
- hodiny Výchovy ke zdraví, třídnické hodiny

- seznámení rodičů s MPP
- třídní schůzky a webové stránky školy

- zapojení do preventivního projektu Policie ČR
- besedy (celoročně)

- ankety, besedy
- ankety budou zaměřeny hlavně na šikanu, kyberšikanu, vandalismus, zadlužování a protidrogovou prevenci, spokojenost ve škole, bezpečnost ve městě, témata a termíny budou upřesněny
- besedy pro žáky 1. - 5. ročníků (výukový program Škola zdraví, Osobní bezpečí, Internetová gramotnost, program Svět záchranářů), pro žáky 6. – 9. ročníků (Program prevence neplánovaných těhotenství a interrupcí, Image a životní styl, Etiketa a školní řád 2, program Svět záchranářů, Digitální stopa,, spolupráce s Městskou policií – Požáry, Mimořádné události, Příručka první pomoci...). Další besedy budou zaměřeny podle aktuálních problémů ve třídách, např. „Andělská křídla“, „Pilné včeličky“, „Osobní erb“, „Moje slzy“, klima ve třídě.

- školní projekty:
- „Dny proti vandalismu“ - zaměřený na vandalismus, vulgaritu a další jevy, které jsou s ním spojeny (8. ročníky), informační materiál tvoří přílohu č. 4;
- „Den prevence ve škole“ - vytváření pozitivního sociálního prostředí ve školách – cílem je vymezení pojmu agrese, seznámení se s možnými důsledky agrese a s legislativou (příloha č. 5);
- preventivní program „Nechte mě být“ - týká se problematiky šikanování, video příběhy, ve kterých jsou ukázány různé projevy šikany od slovních narážek, přes braní svačín a peněz až k fyzickému napadání. Následují debaty a navrhuje se postupy, jak správně řešit případ výskytu šikany;
- „Den Země“, „Den v terénu“ - žáci si upevňují vztah k přírodě a ke svému kraji;
- „Masopust“ - důraz na poznávání tradic a zvyků v regionu; charakteristika období Tří králů do Velikonoc (náplní projektu je příprava a výroba masopustních masek a škrabošek, karnevalových kostýmů, masopustní průvod městem);
- „Velikonoce“ - žáci se seznamují s velikonočními symboly, s pranostikami, zdobením kraslic, pletením pomlázky, návštěva Skanzenu v Přerově;
- „Zdravé zuby“ - jak pečovat o svůj chrup;
- „STOB“ - zdravý životní styl (správná životospráva, nutnost pohybu, vhodnost či nevhodnost některých potravin);

- „Vánoční jarmark“ - hodiny pracovních činností, výtvarné výchovy, kroužku keramiky, výroba dárečků a dekoračních předmětů;
- „Tradice Adventu a Vánoc aneb Školou chodí Mikuláš“ - projektový den připomínající předvánoční a vánoční zvyky a tradice naší republiky, ale i okolních zemí;
- „Zelenina“ - poučení spolužáků o způsobu pěstování, sázení a sklizení vybrané zeleniny a také upozornění na množství vitamínů a zdraví prospěšných látek, které zelenina obsahuje;
- „Den evropských jazyků“ - projekt jazykářů;
- „Projekt svazek přátelství“ - společenské chování;
- „Chováme se bezpečně I., II. pro 1. stupeň“ (trénink reakcí na potencionálně nebezpečné situace);
- projekt „Český rok“ - Jaro, Léto, Podzim, Zima;
- celoroční práce s třídními kolektivy – komunitní kruhy (cílem je odhalit příčiny problémů v sociálních vazbách žáků = komplexní posouzení všech faktorů dotýkajících se kolektivního života třídy za využití vhodných pedagogicko-psychologických metod práce), třídnické hodiny, setkání starostů tříd s metodikem prevence

Do výuky zařazujeme tělovýchovné chvílky a relaxační cvičení.

15. ZÁVĚR

Minimální preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho celý pedagogický sbor, žáci, rodiče a odborníci. V rámci MPP je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech. Dále je nutné preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zřetel na věk a osobní charakteristiky jedinců. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce. Tohoto chceme dosáhnout dobrou a pravdivou informovaností, ochotou vyslechnout druhého a nalezením správné cesty v případě pomoci. Co se stane ve škole, musí řešit škola, učitel, který je přímo u věci, pokud možno ihned.

Ano, rodiče i veřejnost vstupují do prostoru školy daleko víc, než jsme byli zvyklí. Náš problém je, že spokojený rodič nám své pocity nesdělí, nespokojený ano. Často proto žijeme v představě, že se práce nedaří. Ale ono to tak není, jen ti nespokojení jsou více slyšet.

Pokud se nám povede žáky motivovat k většímu podílu na výzdobě školy, věříme, že se nám povede vytěsnit prvky vandalismu, které se nám stále častěji objevují v podobě ničení výzdoby společných prostor a sociálních zařízení i fasády školy. I tvorbou školního klimatu chceme bojovat proti dalším z patologických jevů, kterým je školní šikana.

Zkušenosti potvrzují, že učení žáků není jen jejich individuální záležitostí, ale že je ovlivněno dalšími sociálně psychologickými faktory, které vytváření sociálního klimata dané třídy. Žijeme v době informační exploze. Potřebujeme se umět orientovat ve světě nových technologií. Záleží na tom, zda se umíme aktivně účastnit života osobního, občanského a pracovního. Je důležité, aby se škola změnila a požadavkům dnešní doby přizpůsobila. Škola k tomu využívá svých prostředků prostorových, personálních, materiálních... A pozitivní klima školy hraje v tomto procesu jednu z hlavních rolí. Výzkumy v posledních letech potvrzují, že přátelství a otevřená atmosféra ve třídě mají příznivý vliv nejen na školní výsledky, ale i na ochotu spolupracovat, pomáhat si, vytvářet skutečná přátelství i dobré vztahy s učiteli.

Školní kázeň je vědomé dodržování psaných norem (školní řád, pravidla ve třídě) i těch nepsaných (slovní pokyny pedagogů, příp. dalších zaměstnanců školy). Je velmi důležité, aby byli žáci seznámeni s pravidly chování ve škole, aby bylo vždy jakékoliv překročení společenských nebo zákonných norem řešeno a následně v případě nutnosti zaveden preventivní program plně v kompetenci školy. Nikdo z venku za mne kázeň nevytvoří, ani nezkalit klima ve třídě.

Rizikové chování je vždy reakcí na nenaplněné potřeby. Při pátrání po rizikových momentech se ukazuje, že jde o konkrétní prostředí a konkrétní čas. Prostředími, kde dítě nenachází, co by mělo, jsou rodina a škola, časem je doba určená k mimoškolním aktivitám a k načerpání nových sil. Děti, které se rizikově chovají, nenacházejí v rodině bezpečné zázemí a dobrý příklad, necítí se dobře ve škole a volný čas tráví naplano s podobně nespokojenými a nudícími se vrstevníky.

Velmi důležitá je jednotnost sboru, dobrá spolupráce s rodiči, s orgány činnými v péči o dítě a respektování vývoje dítěte a individualit.

Každý rok v září vidím nadšené děti s novými aktovkami a v čistém oblečení, jak plny naděje vstupují do první třídy. Mají plno snů a očekávání, nadšeně hltají vše, co jim učitelé říkají, co

nového se naučí. Každý další den před učitele rozprostírají svoje sny, a ti by proto měli našlapovat měkce, aby je, i když nechtěně, nepošlapali...

Lysá nad Labem dne 30. září 2016

Mgr. Jana Tovarová
školní metodik prevence

16. EVALUACE PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ Z VÝROČNÍ ZPRÁVY ZA ŠKOLNÍ ROK 2015/2016

Hlavním školním metodikem prevence na škole je paní učitelka Mgr. Jana Tovarová. Vzhledem k tomu, že vyučuje na II. stupni školy, má uzpůsobený rozvrh tak, aby se mohla věnovat své činnosti i jedno dopoledne, neboť řada rodičů má čas na jednání spíše ráno a dopoledne než v odpoledních hodinách. S paní ředitelkou (a zároveň výchovnou poradkyní pro I. stupeň) PaedDr. Irenou Jarešovou se schází pravidelně 1x týdně k projednání všech potřebných záležitostí a aktuálně vzniklých situací. Má stanovené i konzultační hodiny pro žáky a pravidelně se zabývá obsahem školní schránku důvěry. Zodpovídá za vypracování Minimálního preventivního programu, vykonává metodickou, koordinační, informační i poradenskou činnost. Pročítá platnou legislativu, kontroluje, zda jsou všechny informace aktuální, na rodiče se obrací mj. i prostřednictvím webových stránek, informuje kolegy, upozorňuje na důležité internetové odkazy. Ve své práci využívá často metodu krátké intervence – individuální přístup k druhému člověku, který přiznal, že má problém, že by ho rád vyřešil, ale neví jak. Metoda je vhodnou formou prevence, splňuje požadavek na snadnou dostupnost a efektivitu. Má však i svá omezení, není účinná při řešení rozvinutých problémů.

K prevenci rizikového chování přistupuje škola velmi aktivně, a to především obsahovou náplní činností a aktivit, atmosférou důvěry a spravedlivého prostředí, včasným zabýváním se problémy (ideálně ihned v počátcích, „nejpozději“ při zjištění problému), odborným řešením situací, komplexním přístupem a následnou zpětnou vazbou a kontrolou vyřešení problému.

V letošním školním roce tvořili školní poradenské pracoviště (ŠPP) školní metodik prevence pro I. stupeň (1. – 4. ročníky), školní metodik prevence pro II. stupeň (5. – 9. ročníky), výchovná poradkyně pro I. stupeň, výchovná poradkyně pro II. stupeň, kariérový poradce a externí psycholožka. Udržení ŠPP alespoň v tomto zastoupení se jeví jako nutné vzhledem k narůstajícímu počtu žáků školy a různým problémům. Snahou vedení školy je rozšířit ŠPP o pozici speciálního pedagoga – tato snaha se jeví reálnou od školního roku 2016/2017 v souvislosti se šablonami projektu OP VVV Výzva č. 22.

Ze zprávy školního metodika prevence pro I. stupeň Mgr. Jany Chalupové:

- V tomto školním roce jsme se v prevenci rizikového chování a patologických jevů v chování dětí na I. stupni zaměřili na dodržování pravidel. Třídní pravidla si volí děti v každé třídě dle aktuální situace, celkových potřeb třídy a vztahů v kolektivu. Pravidla týkající se chování ve škole jsou zanesena ve školním řádu. Děti postupem času musí zjistit, že zodpovídají za své činy a při porušení jakýchkoliv pravidel bude následovat reakce. Vždy si musí uvědomit, jaké jsou následky nesprávného či nevhodného chování. Celý rok se snaží třídní učitelé ve svých třídách pracovat s pravidly, která se během roku pravidelně opakují či mírně upravují dle situace.
- Pro výchovné programy jsem vybrala témata související s kamarádstvím, přijutím nového spolužáka, prevencí kriminality, výtržnictvím nebo vandalismem. Programy byly vedeny různými formami – přednáškami, hudebním vystoupením proloženým scénkami na dané téma nebo divadelním představením.
- Stále se nám nedaří plně odbourat drobné konflikty mezi spolužáky, proto je nutné zlepšovat kamarádské vztahy a komunikaci mezi dětmi.
- Na I. stupni působíme na žáky v oblasti osobního bezpečí. Děti znají různé situace a jejich řešení nejen v teoretické rovině, ale mají možnost si své reakce na dané téma vyzkoušet ve třídě mezi spolužáky. Samozřejmě při nenadálém problému nikdo neví,

jak by sám správně a rychle zareagoval, ale pravidelné opakování a zkoušení různých způsobů řešení děti nenásilnou formou navede, jak mají reagovat.

- Nevhodné chování, mezi něž patří vandalismus, požívání alkoholu nebo kouření, se na I. stupni nerozmáhá, což je pro nás velkým úspěchem.
- V každém případě je nutné získat zájem dětí, nezavírat oči před problémy a spolupracovat s rodiči. Doufejme, že podchytíme různé negativní projevy v zárodcích a děti si uvědomí, jaké hodnoty a pravidla by měly ctít, přijímat a dodržovat.

Ze zprávy školního metodika prevence pro II. stupeň Mgr. Jany Tovarové:

- Každý rok v září vidím nadšené děti s novými aktovkami a v čistém oblečení, jak plny naděje vstupují do první třídy. Mají plno snů a očekávání, nadšeně hltají vše, co jim učitelé říkají, co nového se naučí. Každý další den před učitele rozprostírají svoje sny, a ti by proto měli našlapovat měkce, aby je, i když nechtěně, nepošlapali...
- Každý kdo chodil do školy, má s kázní, respektive s nekázní, nějakou osobní zkušenost. Je velmi důležité, aby byli žáci seznámeni s pravidly chování ve škole (pravidla mají být jasná, srozumitelná a domluvená předem), aby bylo vždy jakékoliv překročení společenských nebo zákonných norem řešeno a následně v případě nutnosti zaveden preventivní program plně v kompetenci školy. Jednoduše lze říci, že žák musí chodit do školy, ale nemá právo svým chováním narušovat klid na práci ostatním. Rušivé chování žáků v průběhu vyučování je totiž jednou z hlavních překážek naplňování výukových cílů.
- V rámci primární prevence pamatujeme na relativně dostatek oblastí, a to šikanou počínaje a prevencí obezity konče. Existuje však i oblast, která nás překvapí – záměrné sebepoškozování jako rizikové chování – takové jednání jedince, při kterém využívá metody – řezání se, pálení se, trhání vlasů apod. I přesto, že se akty záměrného sebepoškozování nedějí přímo ve škole, jsou relativně jednoduše identifikovatelné, je to pouze o všímavosti pedagogů.
- V současnosti se rozvíjí další nový jev, který se jmenuje „mall junkies“ - mládež trávící volný čas v nákupních centrech (pro některé je nákupní centrum místem relaxace a odpočinku, zdrojem financí – brigáda). Pro mladé lidi představuje místo střetávání se se svými vrstevníky, místo, které je součástí jejich životního stylu. Ano, je to fenomén současnosti, který se vyvíjí. Negativem trávení času rodin s náctiletými v nákupních centrech je odcizení se, rychlé řešení většího množství volného času. Pozitivem je, že rodina je pohromadě.
- Prevence by měla být vystavěna spíše na aktivní podpoře žádoucích a pozitivních vzorců chování, než výhradně na snaze o eliminaci problémových projevů žáka. Škola může více přispívat k morálnímu rozvoji žáků a pomáhat rozvíjet jejich pozitivní postoj k sobě, k druhým lidem i k okolnímu světu skrze podporu přirozené zvědavosti, kreativity a rozvoji sociálních dovedností v průběhu školní docházky.
- Velmi důležitá je jednotnost pedagogického sboru, dobrá spolupráce s rodiči, s orgány činnými v péči o dítě a respektování vývoje dítěte a individualit.

Aktivity pro žáky realizované v rámci prevence rizikového chování se prolínají výchovně vzdělávacím procesem během celého školního roku a jsou tak uvedeny v části 8. Údaje o aktivitách a prezentaci školy na veřejnosti. Významnou součástí prevence je i nabídka různých nepovinných předmětů a zájmových kroužků. Nabídka je vždy aktualizována především na začátku školního roku a přehledně uvedena na www.zsbhrozneho.cz. Vedení školy podporuje žáky, kteří přijdou s požadavkem na otevření dalšího kroužku dle jejich zájmu.

Vyhodnocení projektu ŠIK - v rámci programu primární prevence je škola zapojena do **projektu ŠIK**, který probíhá na II. stupni školy; je primárně určen k podpoře prevence rizikového chování dětí a podpoře výchovného poradenství na školách; má zabezpečit přísun informací, které se týkají těchto oblastí: možnosti dalšího vzdělávání žáků, mimoškolní činnosti a trávení volného času, odpovědnost za sebe, své zdraví, aktuality ze světa dění, kultury; jedná se o metodu komunikace nahrazující letáky; projekt je provázán i s dalšími vzdělávacími aktivitami školy, například s budováním právního povědomí, informacemi o volbě povolání, poskytováním rad co mám dělat, nastane-li nějaká pro mne neřešitelná situace, první pomoci, finanční gramotnosti, chováním za mimořádných situací, kyberšikaně atd. a zároveň slouží jako zdroj informací z denního života.

Zpráva za prevenci rizikového chování za školní rok 2015/2016

metodik prevence: Mgr. Jana Tovarová, Mgr. Jana Chalupová

členové: třídní učitelé, ostatní pedagogové a pracovníci školy

Zhodnocení činnosti za školní rok 2015/2016
<ul style="list-style-type: none"> • Největší přínos vzešel z důsledného dodržování nastavených pravidel chování ve školním řádu. • Mnohem více si uvědomujeme význam osobních setkání při předávání informací mezi kolegy, ale také při komunikaci s rodiči (umocní se radost nad pozitivním hodnocením dítěte, případně zmírní podráždění nad zprávou negativní). • Významná je dobrá spolupráce vedení školy se zřizovatelem a rodičovskou veřejností.
Uskutečněné akce – exkurze (termín, název akce, třída, pedagog)
<ul style="list-style-type: none"> • 20. 10. 2015 DOD + Burza SŠ - COP Nymburk, volba povolání, 9. ročníky + TU • 10. 11. 2015 Gymnázium Čelákovice – volba povolání, 9. ročníky + TU • 11. 1. 2016 DOD OA Lysá n.L., volba povolání, 9. ročníky, J. Tovarová • 18. 2. 2016 Řemesla 2016 – veletrh učňovských oborů, 8. a 9. ročníky + TU
Uskutečněné akce – projekty (termín, název akce, třída, pedagog)
<ul style="list-style-type: none"> • Říjen 2015 – IPS Nymburk pro 9. ročníky – volba povolání, TU • Říjen/listopad 2015 „Bedřichování“ • Listopad/prosinec 2015 - Osobní bezpečí, 1. - 5. ročník • Prosinec/ červen 2016 - Kočičí zahrada – 1.A, J. Chalupová • Březen 2016 - „Primární, sekundární a terciální prevence dětských úrazů v traumacentru Thomayerovy nemocnice“, 2. - 5. ročníky, J. Tovarová • Duben 2016 – Slušné chování, 1. stupeň, P. Kuželová, Š. Špačková • Květen 2016 – Projekt „OČBRMU“ - Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, II. stupeň, J. Tovarová • Květen 2016 – IPS Nymburk pro 8. ročníky – volba povolání, TU • Květen/červen 2016 - „Ježkovyvoči“ - projekt k osobnímu bezpečí, II. st., J. Tovarová
Uskutečněné akce – divadla, kino, besedy (termín, název akce, třída, pedagog)
<ul style="list-style-type: none"> • 23. 11. - 24. 11. 2015 „Péče o chrup a 1. pomoc“, SZŠ Nymburk, pro 1. - 4. ročník, TU • 14. 12. 2015 „Na startu mužnosti“ - 6. ročník, chlapci, J. Tovarová • 14. 12. 2016 „Dospívám aneb život plný změn“, 6. ročník dívky, J. Tovarová • 14. 1. 2016 „Jsi online?“, 7. ročníky, J. Tovarová • „Pohled do zrcadla aneb jak se vidím JÁ“, dívky 8. ročníků, J. Tovarová • „Bát či nebát se“, 9. ročníky, J. Tovarová • 17. 3. 2016 „Abraka muzika – kriminalita“, 1. stupeň, TU • 2. 5. - 3. 5. 2016 Divadlo VeTři – Vandalismus, 1. stupeň, TU

Propagace činnosti školy (článek, výstava, vystoupení, výrobky, www školy...)

- Vystoupení mažoretek – Praha, Lysá n. L., Nymburk, Sadská, Milovice
- Stonožkové hnutí
- Výstava „Historie trochu jinak - RETRO“, duben 2016 – prezentace školy
- 28. 5. 2016 „Květinová slavnost“ Lysá n. L. (prezentace školy – vystoupení, výrobky...), II. st.
- Celoroční činnost dramatického kroužku (pod vedením P. Kubalové) – příprava a realizace představení „Šíleně smutná princezna“ – pro rodiče, žáky školy, okolní školy a mateřské školy

Další (nezařazené aktivity) – diskuzní kroužky (termín, místo, třídy, pedagogové)

- 3. 12. 2015 Dotazníkové šetření, 4.B, J. Chalupová
- říjen 2015 kamarádské vztahy – komunitní kruhy, 2. ročníky, J. Chalupová
- 6. 1. 2016 „Výtržníci“ - preventivní program, 4.A,B, paní Komarová + TU
- 13. 1. 2016 „Kamarádi“ - preventivní program, 2.A,B,C, paní Komarová + TU
- „Nový spolužák“ preventivní program, 3.A,B, paní Komarová
- 10. 2. 2016 „Veselé zoubky“ - interaktivní program pro 1. ročníky, TU
- únor 2016 komunitní kruhy „Práce se třídou“ - 7., 8. ročníky, J. Tovarová
- 17. 2. 2016 „Preventivní program o kouření“ , 5.B, J. Chalupová
- 2. 3. 2016 „Den prevence“ I. stupeň, TU
- 30. 3. 2016 „Já – osobnost“, komunitní kruh ve 3.A, J. Chalupová
- březen/duben 2016 – dotazníkové šetření ve ŠD, J. Chalupová
- březen/duben 2016 – komunitní kruhy „Práce se třídou“ - 5. ročníky, J. Tovarová
- duben/květen 2016 - komunitní kruhy „Práce se třídou“ - 6. ročníky, J. Tovarová
- duben 2016 – Den prevence ve škole, II. stupeň, J. Tovarová
- 13. 4. 2016 „Já – osobnost“, komunitní kruh ve 3.B, J. Chalupová
- květen 2016 - Dny proti vandalismu, II. stupeň, J. Tovarová

DVPP (termín, název DVPP, jméno pg)

- 22. 9. 2015 „Kočičí zahrada“, pro 1. - 3. r., J. Chalupová
- 24. 9. 2015 Středočeská konference PPRCH dětí a mládeže 2015, J. Chalupová, J. Tovarová
- 4. 11. 2015 schůzka MP, PPP Nymburk, J. Chalupová, J. Tovarová
- 12. 11. - 13. 11. 2015 „Jak na prevenci pro zdraví na 2. st. ZŠ“, Praha, J. Tovarová
- 19. 11. 2015 „Diagnostika třídních kolektivů“, B3, B4, Praha, J. Chalupová
- 23. 11. 2015 „Kyberpsycho – řešení kyberkriminality a elektronického násilí“, Praha, J. Tovarová
- 14. 12. 2015 náslehy PP Semiramis, Lysá n.L., J. Chalupová
- 14. 1. - 15. 1. 2016 „Minimalizace šikany – modul A, Praha, J. Chalupová
- 29. 1. 2016 „Řešení výchovných problémů ve třídě“, Praha, J. Tovarová, I. Jarešová
- 11. 2. 2016 „Jak na prevenci pro zdraví na 2. st. ZŠ“, Praha, J. Tovarová
- 24. 2. 2016 „Jak na individuální přístup v třídě plné dětí?“, pedagogický sbor školy
- 15. 3. 2016 Konference zdraví a bezpečí 2016, Praha, J. Tovarová
- 17. 3. - 18. 3. 2016 „Minimalizace šikany“ - modul B, Praha, J. Chalupová
- 11. 4. 2016 „Jak postupovat při začleňování a vzdělávání cizinců na ZŠ“, Praha, J. Tovarová, J. Jílková
- 15. 4. 2016 „Kočičí zahrada“, 2. část, Praha, J. Chalupová
- 20. 4. 2016 Schůzka výchovných poradců, PPP Nymburk, Š. Špačková
- 27. 4. 2016 Efektivní školská prevence v praxi, Praha, J. Tovarová
- 8. 5. 2016 schůzka MP, PPP Nymburk, J. Chalupová, J. Tovarová
- 12. 5. - 13. 5. 2016 „minimalizace šikany“ - modul C, Praha, J. Chalupová
- Září 2015/červen 2016 – MP se zúčastnil několika setkání se sociálními pracovníky OSPOD MěÚ Lysá n. L.

Návrhy na zlepšení činnosti v dalším období

- účinně využívat metod předmětů OSV, využívat moderní informační zdroje („držet s žáky krok“, např. využití YouTube), neustále se vzdělávat (DVPP), spravedlivě a uváženě vyhodnocovat vzniklé problémové situace
- lépe dětem porozumět, aby naše preventivní i nápravná opatření mohla být efektivnější

- zapojovat děti a mládež do nejrůznějších zajímavých projektů, a to i v rámci naplně volného času
- podporovat vznik resilience žáků i pedagogů (schopnosti zdolávat tlak, adaptabilita na zátěž, podpora houževnatosti a nezdolnosti); ačkoliv se o tom často nemluví, z hlediska psychické zátěže patří učitelské povolání mezi nejnáročnější;
- posílit roli pedagogů a školy; práce s lidmi může být velmi naplňující, ale má i svá specifická rizika (zejména na úrovni komunikace mezi aktéry)
- posilovat vědomí, že každou sociální skupinu, malou i tu největší, drží pohromadě společné cíle, společné hodnoty, normy, zážitky, společně pojmenované zkušenosti
- účinně rozšiřovat povědomí o nebezpečí na internetu v různých podobách (největším nebezpečím pro děti na internetu totiž nejsou pedofilové, ale děti samy sobě navzájem, formy kyberšikany), účinně pracovat na prevenci, pokračovat v rozvíjení toho, co se v uplynulých letech osvědčilo a hledat nové možnosti

Leták pro rodiče

Jak poznáte, že Vaše dítě bere drogy?

Čeho si všítat?

- absence docházky do školy
- ztráty peněz, krádeže věcí
- změny zájmů
- zanedbání vzhledu
- změny nálad, výbuchy hněvu, podrážděnost, nervozita, nesoustředěnost
- změna přátel,
- lhostejnost
- vyhýbání se přímému kontaktu
- častá únava, spavost, a naopak u některých návykových látek euforie

Nedělejte však předčasné závěry! Nic z výše uvedených příznaků nemusí nutně dokazovat, že Vaše dítě má problém s užíváním drog. Rada těchto projevů je společná s doprovodnými znaky bouřlivého období dospívání!

Vy nejlépe znáte své dítě a podle toho můžete určit, zda je vaše podezření odůvodněné či nikoli.

Jak poznáte, že dítě užilo nějakou drogu?

- obecně lze říci, že přímé užití nealkoholových drog se rozpozná špatně, zvláště jde-li o malé dávky.

K viditelným příznakům spojeným s užitím nelegálních drog patří:

- zarudlé oči, zúžené nebo naopak rozšířené zornice
- nápadná veselost, podrážděnost nebo naopak útlum
- narušená, zrychlená nebo zpomalená koordinace pohybů
- nesouvislá a bizarní řeč nebo naopak zrychlená řeč

Příznaky rozběhnuté závislosti (pokročilé stádium)

- výrazné lhaní
- popírání svého problému
- ztráta kontroly nad sebou samým
- časté útěky z domova, školy
- krádeže bez jakýchkoli zábran
- nerespektování pravidel a autorit

Ochranné faktory v rodině

- otevřenost a snaha o upřímnost
- důvěra
- pevně stanovené hranice
- zapojení do společného života rodiny – spolupráce

Leták šikana

Co je šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližují druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš bránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nešíkali si tě.

Proč jsi šikanován?

Není to proto, že jsi špatný, nebo proto, že si to nějak zasloužíš. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích mezi některými žáky vaší třídy nebo školy. Převládá v nich bezohlednost a násilí. Pamatuj si, že nikdo nemá právo ti ubližovat!

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to, udělej následující:

- Obrat' se na pedagogický sbor. Mohou ti skutečně pomoci, budou Ti věřit a neprozradí Tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvalu říct to jim ani svým rodičům, zavolej na bezplatnou Linku bezpečí, telefon 116 111.
- Potřebné informace, užitečné rady a kontakty na odborníky www.minimalizacesikany.cz

Cíl projektu šikana:

Chceme být připraveni používat takové metody, přístupy, techniky, abychom byli schopni šikany včas objevit a následky minimalizovat.

Snažíme se vytvořit takové prostředí, ve kterém se šikaně nedaří.

Příprava

- realizační tým (MP, VP, TU, vedení školy);
- preventivně výchovná činnost ve třídě (spol. akce, třídnické hodiny...);
- vytipování rizikových míst (WC, šatny, třída...);
- zmapování situace ve škole;
- ochranný režim – dozory (o velké přestávce př. zdvojené, schránky důvěry...);
- prevence ve výuce (OV, VKZ..).

Spolupráce s rodiči

- vzájemné informace týkající se problému šikany (podezření ze strany rodičů i vyučujících);
- webová stránka školy;
- poradenská služba (VP, MP).

Třídnické hodiny – čajové dýchánky

- činnosti rozvíjející pozitivní vztahy;
- diskuze: jakým způsobem se zastat oběti, jak vhodným způsobem vyhledat pomoc.

Prevence ve výuce:

Vyhnout se metodám, které zvyšují napětí a následně vytvářejí potřebu žáků vybit si energii.

- ironizování, zesměšňování;
- nehlášení velké písemné práce;
- negativní srovnávání jednotlivých tříd a žáků.

Preventivní opatření:

- včasné podchycení náznaků agrese, násilí a šikany v žákovském kolektivu
- prevence ve výuce (zejména ve výchovných předmětech) i mimo výuku (školní výlety apod.)
- spolupráce s rodiči
- třídnické hodiny
- spolupráce se specializovanými pracovišti (Centrum drogové prevence a krizové pomoci, Pedagogicko – psychologická poradna Nymburk, Středisko výchovné péče Příbram, Kolín)
- vytipování a evidence problémových žáků
- spolupráce třídních učitelů s metodiky prevence a výchovnými poradci
- jasné vymezení pravidel v Řádu školy

Jak se bránit proti kyberšikaně? (v překladu šikana, která se odehrává ve světě informační a telekomunikační techniky)

- **nereagovat** – tzn. neodpovídat agresorovi, protože konstruktivní debata není stejně možná,
- řešit situaci okamžitě,
- **uložit, vytisknout, popř. jinak uchovat** emaily, SMSky, vytvořit veškerou zálohu..., jako důkazní materiál a obrátit se v některých případech na policii
- kontaktovat technickou podporu služeb, kde se závadný obsah nachází a žádat jeho smazání
- **změnit svou virtuální identitu** – vystupovat pod jinou přezdívku, vytvořit si jiný email, změnit SIM kartu...,
- nikde **neuvádět svou skutečnou identitu** – jméno, věk, adresu, telefon...žádné údaje o sobě a blízkých, podle kterých bychom byli pro agresora identifikovatelní; vystupovat pod obecnou, nic neříkající přezdívku,
- v případě, že se stanu **obětí kyberšikany**, zkusit vypátrat, kdo je agresor (prohlédnout si jeho osobní údaje, apod...),
- **kontaktovat poskytovatele serveru** ze kterého nás agresor šikanuje a zamezit mu přístup,
- **svěřit se rodičům,**
- **svěřit se učitelům.**

Je všechno na síti pravda?

Při registraci je sice mnohými pravost údajů požadován, ale jejich vymahatelnost je téměř nulová.

To, že se uživatel skryje za přezdívku, neznamená, že ho v případě porušení zákonů nelze dohledat.

Sociální sítě v ČR:

Lidé.cz
Spolužáci.cz
Líbímseti.cz
Xchat.cz
ČSFD.cz
Štěstí.cz
Seznamka.cz

Mezinárodní sociální sítě:

Facebook
Instagram
Twitter
Ask.fm
LinkedIn
Youtube

Pravidlo pro seznamování s neznámými lidmi:

Nescházejte se okamžitě.
Schůzku si domluvte přes den.
Veřejné místo.
Uzavřené prostory.
Rande ve třech.
Dejte někomu vědět.
Detektiv.
Ptejte se na podrobnosti.
Více fotek.
Ověření přes Skype.
Čistá hlava.
Alarm.

Docela užitečné internetové tipy pro mladého surfaře:

Nikdy se sám nescházej s lidmi, které jsi poznal při chatování nebo v sociální síti a nikdy předtím je neviděl.

Chovej se na internetu fěr.

Neuváděj zbytečně své osobní údaje (jméno, adresu, telefonní číslo, fotografie nebo hesla).

Nedůvěřuj všem informacím na internetu.

Lákavé internetové nabídky, které se tváří, že jsou úplně zadarmo, mohou ve skutečnosti stát hodně peněz.

Nikdy neotvírej emaily a přílohy, když nevíš, od koho jsou nebo co v nich je.

Stahování hudby nebo filmů zadarmo je většinou nelegální.

Pokud tedy chceš na svém profilu v sociální síti nebo třeba na YouTube zveřejnit fotky nebo videa, kde jsou i jiní lidé, nejdřív se jich zeptej.

Když ti při surfování na internetu připadá něco divné,...

Základní pravidla bezpečného používání a chování se na internetu:

- Vždy používej IT techniku k předem stanovenému cíli.
- Nevěnuj virtuálnímu světu nadbytek svého volného času, využij čas efektivně.
- Chovej se tak, abys svými činy neubližoval jinému a zároveň se sám chraň před možným nebezpečím.
- Používej techniku, které rozumíš a nesnaž se zbytečně jen „zkoušet“, zda se ti něco podaří.
- Instaluj jen předem ověřené a známé programy. Neotvírej soubory, které neznáš nebo které ti přišly v nevyžádané emailové poště.
- Používej kvalitně zabezpečený počítač, notebook, telefon.
- Pamatuj, že silné heslo by mělo obsahovat velké písmeno, malé písmeno, číslici a nestandardní znak. Délka by měla být alespoň 8 znaků.
- Měj na paměti, že heslo není jediný způsob zabezpečení dat. Používej šifrování k ukládání dat i ke komunikaci, používej certifikaci.
- Nezapomínej na veškeré aktualizace operačního systému, který používáš.
- Měj nainstalované vhodné programy, které chrání tvé bezpečí a chrání tvé zařízení před útočníkem.
- Nedůvěřuj všem informacím, které na internetu nalezneš – nejsou vždy pravdivé.
- Nešíř informace, které nejsou pravdivé, a jejich pravdivost nemá dostatečně ověřenou.
- Udržuj svá hesla v naprosté tajnosti a nikdy je nikomu nesděluj.
- Komunikuj ve virtuálním světě jen s tím, s kým chceš Ty sám. Neodpovídej na nezačatou komunikaci s člověkem, kterého bezpečně neznáš.
- Nebo se nevhodnou komunikaci ukončit a říci jasné NE.
- Za žádných okolností nikomu nesděluj žádné osobní informace (jméno, příjmení, bydliště, školu, datum narození, rodné číslo, telefonní číslo, heslo, PIN, apod.).
- Nikdy nikomu neposílej svoji intimní fotografii nebo video.
- Nepoužívej webovou kameru s neznámou osobou. Tvé záběry si může někdo ukládat a následně je použít.
- Uvědom si, že informace, které máš o sobě vyplněné v profilech na sociálních sítích, jsou de facto přístupné všem. Útočník je vždy o krok napřed před postupným zabezpečováním.

Docela užitečné internetové tipy pro rodiče mladších dětí do 10 let:

Pomáhejte dětem sžívat se s mediálním světem.
Nastavte uživatelský účet a domovskou stránku.
Vytvořte seznam oblíbených a vhodných stránek.
V internetovém prohlížeči zablokujte vyhledávač.
Pozor na reklamu.
S osobními informacemi zacházejte obezřetně.
Zajistěte bezpečnost při komunikaci v chatu.
Nebud'te lhotejní.

Měli byste proto trvat na tom, že se s Vámi Vaše dítě vždy nejdříve domluví, než na internetu uvede své osobní údaje.

Docela užitečné internetové tipy pro rodiče starších dětí nad 10 let:

Nastavte počítač.
Mluvte o nebezpečích internetu.
Braňte se před spamy a vyskakovacími reklamními okny.
Informujte se.
Komunikujte otevřeně a férově.
Stanovte pravidla hranice.
Zajistěte bezpečnost při používání chatu a služeb instant messaging.
Ověřujte důvěryhodnost zdrojů.
Závislost na internetu a počítačových hrách.
Nezapomeňte na autorský zákon.
Nebud'te lhotejní.
www.horkalinka.cz
www.pomoconline.cz
www.saferinternet.cz

Krizový scénář (jednotné postupy při řešení nejobvyklejších případů)

- žák kouří, pije alkohol v prostorách školy a školského zařízení nebo v době vyučování a na školních akcích:
  - oznámení záležitosti zákonným zástupcům
  - oznámení orgánům sociálně právní ochrany dítěte

- žák se dostaví do školy pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky
  - zajistit jeho bezpečí, ověřit zdravotní stav
  - při akutní intoxikaci volat záchrannou službu, zároveň vyrozumět zákonné zástupce a OSPOD
  - nejedná-li se o ohrožení života a zdraví žáka: volat zákonné zástupce a trvat na tom, aby si dítě převzali
  - zákonný zástupce se odmítá dostavit nebo jej nelze kontaktovat: zajistit povinný dohled a kontaktovat OSPOD

- u žáka je zachycen alkohol nebo tabákový výrobek
  - sepsat zápis (datum, čas, popis předmětu, komu patří, za jakých okolností byly předměty zachyceny a kým)
  - výchovné opatření dle školního řádu
  - zachycené předměty vrátit zákonným zástupcům, o vrácení sepsat protokol

Informační materiál

V souvislosti se zvyšujícími se projevy agresivity, nesnášenlivosti, neúcty k hodnotám, k životu druhých i vlastnímu, alkoholismu a vulgarity mezi mládeží u nás i ve světě jsme se rozhodli v letošním školním roce zaměřit se právě na prevenci těchto sociálně patologických jevů mezi žáky základní školy.

Dny proti vandalismu

Zahájení: třídnická hodina
ankety

Další fáze: lovecká fáze

Závěrečná fáze: brigádní činnost

Den prevence ve škole

1. pracovní dílna – úvodní hodina
– komunitní kruh
2. pracovní dílna – interaktivní hodina
3. pracovní dílna – informace
4. pracovní dílna – závěrečná hodina a zpracování výstupů reflexe

Žáci budou rozděleni do 5 skupin a postupně budou plnit úkoly na 5 stanovištích.

1. stanoviště: prezentace s následnou řízenou diskuzí
2. stanoviště: práce na PC – vyhledávání pojmů, řešení připravených pracovních listů
3. stanoviště: výtvarné činnosti
4. stanoviště: řešení modelových situací
5. stanoviště: tělovýchovné aktivity

Žáci budou pracovat v 30ti minutových blocích a vystřídají se na všech stanovištích.

Po ukončení projektu se uskuteční beseda s pracovníky OSPODu či Policie ČR.